

Ключевые слова: *Обучение принципам чтения, лингвистические, семантические и паралингвистические принципы, поэтапное чтение и чтение с опережением.*

Гарус Ірина Дмитрівна – викладач кафедри англійської мови, Східноукраїнський національний університет ім. Володимира Даля, м. Северодонецьк

Солопова Тетяна Григорівна – викладач кафедри англійської мови, Східноукраїнський національний університет ім. Володимира Даля, м. Северодонецьк

Garus Iryna Dmytrivna – Senior Lecturer of the Chair of English Language of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (Severodonetsk, Ukraine).

Solopova Tetyana Grygorivna – Senior Lecturer of the Chair of English Language of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University named after Volodymyr Dahl (Severodonetsk, Ukraine).

УДК 37.035.6

ВИКОРИСТАННЯ ПРОСВІТНИЦЬКИХ ІДЕЙ Т. ШЕВЧЕНКА В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДУМЦІ ГАЛИЧИНИ XX СТ. ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

О.Б. Кафарська

У статті досліджено просвітницькі ідеї Т. Шевченка в педагогічній думці Галичини ХХ ст. Визначено, що боротьба за українську мову, збереження української культури та традицій, виховання поваги до себе та толерантне ставлення до інших націй, зв'язок національних цінностей та загальнолюдських заклали фундамент для сучасного громадянського виховання, метою якого є формування громадянської культури особистості. Проаналізовано використання виховного потенціалу творчості Т. Шевченка у педагогічній спадщині галицьких мислителів. На основі вивчення праць Д. Лукиновича,

В. Щурата, А. Чайківського, М. Пачовського, Д. Бучинського та ін. доведено глибоке усвідомлення прогресивними культурно-освітніми діячами необхідності використання в процесі національного виховання постаті Т. Шевченка як національного ідеалу та осмислення його просвітницьких ідей як передумови формування сучасного громадянського виховання.

Ключові слова: *національне виховання, громадянське виховання, громадянська культура, національні та загальнолюдські цінності.*

Постановка проблеми. Сучасні соціокультурні процеси, пов'язані зі становленням громадянського суспільства в Україні, ініціюють реформування освітнього процесу задля увиразнення цінностей, які закладаються у свідомості молодих людей і, таким чином, формують їх громадянську культуру.

Шляхи вирішення проблеми виховання свідомого громадянина України в умовах освітніх закладів визначені в державних програмах (Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»), Національній доктрині розвитку освіти в Україні, законах (Закон України «Про освіту»), «Концепції громадянської освіти в Україні» та «Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності» тощо. Нормативно-правова база визначає пріоритетні цінності виховання особистості, окреслює мету освіти – досягнення молодим поколінням високого рівня громадянської зрілості, забезпечує умови створення цілісної системи громадянського виховання молоді, спрямованої на формування свідомого громадянина, патріота, професіонала, тобто людину з притаманними особистісними якостями й рисами характеру, світоглядом і способом мислення, почуттями, вчинками та поведінкою, спрямованими на саморозвиток та розвиток демократичного громадянського суспільства в Україні.

Проблема громадянського виховання в сучасній українській педагогіці стала предметом активних наукових досліджень з часу проголошення Державної незалежності. Проте, питання громадянського виховання української молоді в умовах відсутності власної держави неодноразово порушували прогресивні культурно-освітні діячі минулого. Цей процес був окреслений боротьбою за незалежність країни, за визнання української мови, українських традицій, національних цінностей, за розвиток духовної культури народу, за виховання всебічно розвиненої особистості – громадянина та патріота

свої батьківщини тощо. Таким чином були закладені основні напрямки національного виховання, які стали фундаментальними для формування сучасного поняття громадянського виховання.

Звертаючись до національної педагогічної спадщини, доводимо важливість просвітницьких ідей Т. Шевченка, його поглядів на мету і зміст громадянського виховання, які в світлі сучасної трансформації українського суспільства набули особливої ваги в теорії та практиці виховання громадянина.

Педагогічна спадщина Галичини початку ХХ ст. характеризується посиленою увагою до виховного потенціалу творчості Т. Шевченка. Зародившись з об'єктивних потреб українського суспільства, у важких умовах відсутності власної державності, штучної територіальної розмежованості України, твори галицьких мислителів Д. Лукіяновича, В. Щурата, А. Чайківського, М. Пачовського, Д. Бучинського та ін. відображають глибоке усвідомлення необхідності використання в процесі національного виховання постаті Т. Шевченка як національного ідеалу. Серед них заслуговують на увагу праці Д. Лукіяновича «Про життя Шевченка» та «Про Шевченкові твори», В. Щурата «Шевченків буквар», Д. Бучинського «Християнсько-філософська думка Т.Г. Шевченка» та ін. [1, с.126-127].

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Шевченкознавчі студії різних часів, а також поетика Шевченка досліджені в працях О. Білецького, Ф. Вашука, Н. Грицюти, В. Лесика, Б. Навроцького, О. Потебні, І. Семенчука, М. Шагінян та ін. Зокрема, у праці Л. Маляренко «Шевченко – духовний батько нації» порушено питання родинної моралі та батьківської педагогіки. Вплив народної педагогіки на творчість Т. Шевченка розглядає М. Мандрик; Т. Комаринець вивчає проблему співвідношення добра і зла в Шевченківській концепції світу; становленню національної свідомості та національної ідеї, державності гуманізму та патріотизму присвячено дослідження М.Кудрявцева, В. Соколова, Г. Ключек та ін. З. Нагачевська, В. Качкан, О. Кузенко присвятили низку досліджень проблемам національної школи в Галичині, аналізу мети і змісту виховання нового покоління освічених, висококваліфікованих громадян, здатних протистояти антиукраїнській політиці чужинців.

Метою даного дослідження є розкриття виховного потенціалу просвітницьких ідей Т. Шевченка та осмислення його в педагогічній спадщині галицьких мислителів початку ХХ століття як передумови формування сучасного громадянського виховання.

Основні матеріали дослідження. У галицьких часописах ХХ ст. знаходимо численні праці, які акцентують увагу на основних принципах виховання творчості Т. Шевченка і обґрунтовують їх як ідеал національного виховання. В Шевченкові вбачали не лише поета та живописця, а, передусім, вождя, натхненника нового життя, борця за народну свободу. У О. Барвінського читаємо: «У своїх творах витичив Шевченко ідеал виховання народу і людства, вказав ество і мету виховання, як він його розуміє і сими творами витиснув таке пятно на нашій народній розвитку, що ми, почавши з його появою на ниві письменства, сей розвиток нашого народного життя не можемо інакше назвати, як Шевченківською добою» [2, с.23].

Відповідно галицькі педагоги широко спиралися у своїх працях на твори Шевченка, використовували їх для національного освідомлення народу, наголошували важливість національних цінностей та їх роль у формуванні незалежної держави. Зокрема О. Барвінський вважав, що «твори цього генія мають могутнє значіння для виховання народу, вони є невичерпаною скарбою педагогічних ідеалів і засновків...» [2, с.23]. А Д. Бучинський наголошував: «Шевченко по вічні часи зв'язав себе нерозривно з Україною. Україна і Шевченко – монолітна цілість, якої не була в силі розірвати Московщина минулого й сучасного, не в силі зробити цього навіть ми й не зроблять цього наші найдавніші покоління. Ці два імена злучені зі собою жертвою мук і життя, творять найкращий символ жертви й боротьби за волю, правду, добро, красу й державну самостійність українського народу» [3, с.44].

Т. Шевченка в Галичині визнали не лише поетом, письменником, філософом. Він – геній, він – великий учитель українського народу, «безсумнівний проповідник правди. Правди в першу чергу, української, а дальше – правди важної для цілого людства» [3, с.58].

Твори Кобзаря виразно засвідчують увагу поета до освіти народу, його школи. Усвідомлюючи, що уряд здійснював планомірну політику народного «затемнення», послідовно й цілеспрямовано відмовляв йому в освіті. Шевченко бачив, що тогочасна освітня система, навчальна література, практика добору й підготовки вчителів за своїм духом та змістом були спрямовані проти народу, його інтересів. Натомість хороші школа й педагог – це найважливіші знаряддя боротьби за національне, народне благо. Особливо актуальні поетові думки про важливість єдності освіти та шкільної практики з народною педагогікою, з народним життям, традиціями сімейного виховання. Ось

як про це писав М. Пачовський у вступній промові, виголошеній на XXXIII річницю смерті Т. Шевченка: «Просвіта лежала Тарасови на серці... щоб подати світла, доброго світла незрячим братам гречкосіям» [4, с.69].

Педагог наголошував, що у своїх творах Шевченко славив сяйво знань, схилився перед людською вихованістю, чемністю, чеснотами та інтелектом. Він писав, що як просвіта, так і наука не повинні стати «привилеєм одної верстви суспільности», вона має бути доступною для всіх, всебічно розвивати, давати міцні, глибокі знання, задовольняти потреби свого народу і діяти на засадах народності [4, с.70].

Важливим для української освіти та формування особистості Шевченко вважав науково-педагогічну літературу. Вивчаючи «Буквар» Тараса Григоровича, бачимо, як у його змісті віддзеркалено тогочасні передові педагогічні ідеї, зокрема використання фольклору як носія моралі українського народу.

Через те постаті вчителя Великий Кобзар приділяв велику увагу як до просвітителя народу, який мав би «бути чоловік умний перенятий любовію ближнього», доброю, високоморальною людиною, носієм духовності свого народу та моральних чеснот [4, с.69]. Свою роботу вчитель повинен розглядати як мистецтво, а серце наповнювати натхненням і усвідомлювати своє «висше призначення», входить в «глибину дитячого духа, двигнути дитячий ум і справити дитячу волю на правий шлях», наголошував О. Барвінський [2, с.70].

З огляду на вищевказане, кожному вихователю мають бути властиві пошук правди, прагнення до свободи та життя в любові. У своїх творах Шевченко змальовував образ учителя, який цілепокладає виховання дитини, підносить її у «найвнутреннішій естиві до висоти людського ідеалу, до правди і моральності, до подоби Божої. Треба тямити все, що з вихованням молодіжці поручене нам також достоїнство людства» [2, с.69]. Без розумового виховання, систематичного, правильно організованого, керованого твердою рукою, із дитини не може вийти гідного громадянина. Відтак поет пише, що «одне сімейне виховання без шкільного навчання, особливо у поганих неосвічених батьків, фактично є невихованням, а моральним каліченням особистості дитини, придушенням усіх її хороших нахилів, гальмуванням нормального розвитку її здібностей» [5, с.69].

Роль школи і освіти загалом Шевченко вбачав і у формуванні середовища людей, зайнятих роботою, яким притаманні культурні запити, бо «тільки муравлиною працею можна прислужитися

батьківщині, тільки така праця дасть їм повне духовне задоволення», лише так можна стати корисним для себе та своїх ближніх [3, с.25].

На високий щабель підносив Т. Шевченко важливість успіхів науки, як і саму науку. Він вважав її передумовою поліпшення життя людей і розвитку людства, а отже, й необхідним знаряддям всебічного виховання особистості.

Великий Кобзар наголошував, що народна просвіта – це перша, найбільша і найважливіша потреба в Україні. Вона повинна ґрунтуватися на реальних знаннях. Тоді навчання зможе збудити інтерес, прагнення до пізнання, а пізнання дасть насолоду, радість життя, підніме людей до активної діяльності на благо України й цілого людства.

У працях Шевченка знаходимо поради щодо підтримання зв'язку між наукою та мистецтвом, навчанням, етичним і естетичним вихованням людини, як невід'ємної частини вдосконалення розуму.

Продовжуючи цю думку, невідомий автор статті «Розумь» у часописі «Учитель» наголошував: «Розумь єсть то жерело трьохъ духовыхъ идей: красы, добра і правды», які об'єднують усе людство [6, с.171]. Це були основні життєві ідеали також і Т. Шевченка, які він хотів донести до свого народу, які мали стати підґрунтям національного виховання, єдності із загальнолюдським.

У праці «Розумь» автор приділяв особливу увагу правильному вихованню ідеї краси засобами образотворчого, театального мистецтва, поезії, музики, архітектури. У цьому, на думку автора, полягає нелегка праця вчителя. Він повинен будити в дітях розуміння і «любовь до духової красы» [6, с.174]. Цю любов до прекрасного Шевченко дотично пов'язував з вихованням почуття відповідальності, так як красу він бачив у народі, в природі, у відчутті кровної спорідненості з рідною землею, і, насамперед, у відповідальності «за долю рідної землі, за долю народу», в жагучому прагненні боротьби «за майбутнє народу» [7, с.188]. Саме в цьому полягали основні засади громадянського виховання та формування громадянської культури.

Тарас Григорович, задумуючи програму поширеної загальної освіти, включав до неї окрім основ грамоти й арифметики, відомості з історії, географії, і навіть етнографії: «Навчання не повинно обмежувати кругозір учнів лише навичками читання, писання та лічби, а давати їм знання про світ, про державу та народи, що населяють земну кулю», що сприяло б розвиткові зв'язків із загальнолюдським [5, с.94].

Це була нова програма навчання, світська у своїй основі, що уможливила розвиток свідомості школярів, стимулювала їх інтерес до знань, формувала морально-етичні цінності, поняття про національне – рідне та адекватне уявлення про світ – загальнолюдське.

Означені вимоги до шкільної освіти, що обстоювалися педагогом як демократичні та гуманістичні, давали можливість виховувати такі особистості, в яких Т. Шевченко вбачав свій освітній ідеал, що міг би стати провідним для багатьох поколінь. Найяскравіше його змальовано у повісті «Близнець» в особі Савватія – людини широкої ерудиції, високоосвіченої, духовно розвиненої, національно свідомої, працьовитої, гармонійної – гідного громадянина своєї батьківщини, який є носієм справжньої народної моральності. Він глибоко усвідомлює, поважає та відчуває євангельські істини, зберігає народно-національні риси, шанує батьків та наслідує сімейні традиції, не забуває рідної мови, є поборником святої правди й справедливості. Він вихований на засадах любові, краси, правди, добра, «братолубія та єдиномислія». У цьому образі Шевченко втілює свій ідеал людини, сформованої на загальнолюдських та національних цінностях.

Т. Г. Шевченко – поет добра та милосердя. Їх ідеали пронизують усю творчість Кобзаря. Він змальовує простий люд, який ділиться останнім шматком хліба, дає притулок сироті, немічному, допомагає убогому.

Поетове тлумачення добра знайшло розуміння та гідне продовження в працях інших педагогів. Зокрема в часописі «Учитель» наголошувалося, що добро – це дещо «незмінне, непроминаюче и котре би мало свою вартость для всіх людей, по всіх місцяхъ, по всі часы и у всіх обставинахъ» [8, с.188]. І воно справді існує – «незмінне и вічно-тривале; – а се есть чеснота» [8, с.188]. Автор статті зазначав, що є певні чесноти, які вважають за цінність всі люди – це щирість, почуття вдячності, гостинності, присмності, сердечність, та ін. Вони дані людині від Бога, вщеплені в її душу. Їх потрібно берегти, плекати й розвивати, бо вони ведуть до зародження «доброти серця и любови ближнього» – зародження толерантності, як найвищої духовної та громадянської [8, с.190].

На думку Шевченка, важливо прищеплювати дитині навички особистої гігієни, що служать не лише для здоров'я тіла, але й душі. Потрібно вчасно прищепити дитину до певного порядку, до книжок, до відпочинку, вчити соромливості, стриманості, що має сприяти виробленню твердого характеру, моральності. Далі дитину слід вчити

послуху. Продовжуючи думку Шевченка, в «Учителі» наголошувалося, що вправляння у послуху, порядку, утриманні «прямує дорогу до чесноты, и управляє характеръ» [8, с.190]. Очевидно, що на досліджуваному етапі питання всебічно розвиненої особистості у суспільстві було не менш актуальним ніж сьогодні.

У праці «Идея добра» у часописі акцентована необхідність своєчасного пробудження в серцях вихованців милосердя й любові до ближнього, викорінення користолюбства і самолюбства. Автор радить вчити дітей змалку говорити правду, бо «правда есть сущность, есть суге, есть дійстность»; плекати любов до ближнього, благородні почуття [8, с.190].

Отже, якщо правильно виховувати ті чесноти через позитивні приклади, розумні наукові розмови, поезію, усвідомлення моральної та естетичної краси, то добре вихована дитина «познасть, що тотя идея (добра) есть такъ высокая по-надъ всі добра сего світа, що чоловікъ, проникнений нею глибоко, не вагає ся за ню бороти ся. Вонъ познасть теперъ, що то есть любовь ближнього, а що самолюбє. Вонъ глибоко почитати буде всіхъ тыхъ, що подчиняють своє добро, свои користи, свою славу идеи добра людскости...» [8, с.192].

Тарас Шевченко наголошував, що цього можна досягти лише через освіту та виховання. Це має бути, передусім, навчання своєї, рідної, української мови, яка повинна залучати до культури народу, стати його необхідною національною формою. Тому поет невтомно боровся за визнання української мови, яка могла б посісти гідне місце серед мов інших народів, втілити народну індивідуальність, стати єдиним і найприроднішим відображенням думок і почуттів народу, бо людина без любові до материнської мови не може бути вірною ні своєму народові, ні державі.

Досліджуючи поезію Кобзаря, переконаємося у неминущій цінності народної поезії, пісні, живопису, для виховання у молоді патріотизму, який не повинен бути сліпою відданістю рідному краю і народу. Люди, що стоять за правду, за Батьківщину, повинні бути перейняті великою любов'ю до людства: через любов до вітчизни і до своїх співгромадян вони досягнуть любові до інших народів, до цілого світу. Ці люди позбавлені егоїзму, неприязні до людей, можуть «жити мирно зі всіма людьми та в згоді працювати, трудитись над осушенням ідеалу братнього пожитя, братних відносин між усіма людьми!» [4,

с.68]. Такими були основи громадянського виховання, закладені Т.Г.Шевченком.

З любов'ю до батьківщини Шевченко поєднував любов до живої правди та до Бога. «...Коли б тільки всі зрозуміли і придержувалися духа християнської любови, правди і братерства», то це змогло б вирішити всі проблеми, а в Євангелії «могли би знайти рішення всіх своїх питань так політика як і економія, що то так сильно безпокоять цілу суспільність а особливо нашу» [4, с.68].

Автор статті «Ідея Правди» в часописі «Учитель», розділяючи погляди Т. Шевченка, наголошував, що почуття віри у «беззглядну правду» потрібно будити і плекати, виховувати у серці дитини, і це є одним із завдань як сім'ї, так і школи, бо «народи духово розвинені, образовані, яснійше розуміють правду беззглядну в міру свого образования» [9, с.201]. Батьки і педагоги мають вчити дитину віддавати честь «Вотцю небесному», прищепити потребу ходити до церкви, де в серце дитини будуть «проникати чувства высши», повинні розповісти дитині про всевидячість та всеприсутність Бога. «На той дорозі розвиваєся водь найменшого зародка идея правды, т.е. свята віра в Бога і плекаються водповідні чувства, аж наспіє чась, коли чувства тоти... буде дальше розвивати школа на подставі правильнои науки релігії» [9, с.202].

Отже, Шевченко звертав увагу на спорідненість трьох найвищих ідей – ідеї краси, добра і правди, які він вважав провідними у вихованні дітей та запорукою існування всього світу. Він зауважував, що плекання й розвиток однієї ідеї впливає на плекання й розвиток іншої. Вони й взаємопов'язані та взаємодоповнюючі. «Що єсть чесне (моральне), то єсть заразомъ и красне въ высшомъ змыслі, – тому называемо честну душу заразомъ и красною душою; а дальше знаемо, що все те, що походить зъ волі Бога (законъ моральный), єсть честне и красне заразомъ въ высшомъ слова значеню...» [9, с.202].

Висновки. На початку ХХ ст. прогресивні культурно-освітні діячі Галичини, усвідомлюючи виховний потенціал життя і творчості Т.Г. Шевченка, активно працювали над розробкою теоретико-практичних основ виховання української молоді, метою якого стало збереження рідної мови, звичаїв, традицій, формування етнічної самосвідомості та викорінення почуття меншовартості. Просвітницькі ідеї Великого Кобзаря, ті «етичні сили, що дають нам досягнути найвищий щабель досконалості й культури, що принесуть мир і радість людям на землі», ґрунтуються на християнській етиці та людському

правосудді [10, с.54]. Вони визначили мету, завдання і зміст педагогічної діяльності в умовах відсутності державної незалежності і заклали основи громадянського виховання майбутньої Української держави.

Думки, які поет виражав в своїх творах, підтверджують, що його душа і муза не обмежувалися лише любов'ю до України, Тарас «обняв ними всю людськість» [4, с.71].

Література

1. Кузенко О.Й. Тарас Шевченко як національний ідеал українського народу в педагогічній думці Галичини початку ХХ століття. – Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства / О.Й. Кузенко. – К.: Міленіум, 2004. – Т. II – С. 126-128.
2. Барвінський О. Тарас Шевченко – апостол правди і науки, учитель людуства. Спроба педагогічно-наукової розвідки. / Вступ та упорядник Б.П.Гречин. – Івано-Франківськ: Плай, 2001. – 80 с.
3. Бучинський Д. Християнсько-філософська думка Т.Г. Шевченка. / Д.Бучинський – Лондон. Мадрид, 1962. – 256 с.
4. Вступна річ виголошена в ХХХІІІ роковини смерті Т. Шевченка проф. Михаїлом Пачовським // Учитель. – Львів. – 1895. – Ч 5. – С. 65-71.
5. Чавдаров С.Х. Педагогічні ідеї Тараса Григоровича Шевченка / С.Х. Чавдаров. Держ. учеб.-пед. вид. «Радянська школа». – К. 1953. – 206 с.
6. Розумь // Учитель. – Львів. – 1890. – Ч.11. – С. 171-174.
7. Шабліовський Є.С. Гуманізм Шевченка і наша сучасність / Є.С.Шабліовський. – К., 1964. – С. 188.
8. Идея добра // Учитель. – Львів. – 1890. – Ч. 12. – С. 187-192.
9. Идея правды // Учитель. – Львів. – 1890. – Ч. 13 и 14. – С. 200-210. Львів, 1898; 1901. – С.97.
10. Смаль-Смоцький С. Т.Шевченко – інтерпретації. / С. Смаль-Смоцький – Варшава. – Український Науковий Інститут, 1934. – С. 54.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРОСВЕТИТЕЛЬСКИХ ИДЕЙ Т. ШЕВЧЕНКО В ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ МЫСЛИ ГАЛИЧИНЫ ХХ СТ. КАК ПРЕДПОСЫЛКА ФОРМИРОВАНИЯ ГРАЖДАНСКОГО ВОСПИТАНИЯ ЛИЧНОСТИ

О.Б. Кафарская

В статье исследованы просветительские идеи Т. Шевченко в педагогической мысли Галичины ХХ ст. Определено, что борьба за украинский язык, сохранение украинской культуры и традиций, воспитание уважения к себе и толерантное отношение к другим нациям, связь национальных

ценностей и общечеловеческих заложили фундамент для современного гражданского воспитания, целью которого является формирование гражданской культуры личности. Проанализировано использование воспитательного потенциала творчества Т. Шевченко в педагогическом наследии галицких мыслителей. На основе изучения трудов Д. Лукияновича, В. Щурата, А. Чайковского, М. Пачевского, Д. Бучинского и др. доказано глубокое осознание прогрессивными культурно-образовательными деятелями необходимости использования в процессе национального воспитания личности Т. Шевченка как национального идеала и осмысления его просветительских идей как предпосылки формирования современного гражданского воспитания.

Ключевые слова: национальное воспитание, гражданское воспитание, гражданская культура, национальные и общечеловеческие ценности.

USING OF T. SHEVCHENKO'S EDUCATIONAL IDEAS IN THE EDUCATIONAL THOUGHT OF GALICIA IN THE XX-TH CENTURY AS A PREREQUISITE FOR THE FORMATION OF THE INDIVIDUAL'S CIVIC EDUCATION

O.B. Kafarska

This article investigates Taras Shevchenko's educational ideas in the educational thought of Galicia in the XX-th century. It was determined that the struggle for the Ukrainian language, preserving of Ukrainian culture and traditions, forming of selfrespect and tolerance towards other nations, the relationship of national and universal values laid the foundation for modern civic education, which aims at developing civic culture. Using of educational potential of T. Shevchenko's work in the pedagogical legacy of Galician thinkers is analyzed. On the basis of studying the work of D. Lukiyanovych, V. Schurat, A. Chaykivsky, M. Pachovsky, D. Buchynsky and others, the awareness of progressive cultural and educational leaders, the need to use in the national education the figure of Shevchenko as a national ideal and understanding of his educational ideas as a prerequisite for the formation of modern civic education is proved.

Key words: national education, civic education, civic culture, national and universal values.

Кафарська О.Б. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін Прикарпатського юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія». E-mail: kafanana123456@ya.ru

Kafars'ka O.B. – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Chair of Humanitarian, Social and Economic Disciplines of Prykarpatsky National Institute of the National University «Odesa Academy of Law». E-mail: kafanana123456@ya.ru